ՆՈՐ-ԴԱՐ

№ 208 Ա. ՈՒ. Ա. Ջ Ի Ն Տ Ա. Ր Ի Հինգշաբթի 20 Դեկտեմբերի

1884

Հինգշաբթի 20 Դեկտեմբերի Ա. ՈՒ. Ա. Ջ Ի Ն Տ Ա. Ր Ի № 208

Տարեկան 10 րուբլի. վեց ամիսը՝ 6 րուբլի. երեք ամիսը՝ 3 ր. 50 կ.
Հասամբ՝ 5 կոպեկ.
Բաժանորդ գրվում Թիֆլիսում միմիայն խմբագրատանը։

Խմբագրությունն հասցէն՝ Тифлисъ. Редакція „Норъ-Даръ“ կամ Tiflis, Rédaction „Nor-Dar“.

Խմբագրությունը բաց է ամեն օր (բացի ուշ օրերից) ժամը 9-ից մինչև 2-ը։ Յայտարարությունները ընդունվում են ամեն լեզուներով։ Յայտարարության վճարը բաժին 2 կ. բեկլամների համար՝ կրկնապատիկ.

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ-ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ

ՆՈՐ-ԴԱՐ

Ա. ՄԵՆՕՐԵԱ Յ ԹԵՐԹ Ը

Թիֆլիսում

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ 1885 ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ

ՆՈՒՅՆ ԴԻՐՔՈՎ և ԾՐԱԳՐՈՎ

(Երկրորդ տարի)

Ծ ր ա գ ի ր

I. Տ է ր ո ւ թ ե ա ն կարգադրություններ։
II. Ա ռ ա ջ ն ո ր դ ո ղ յօդուածներ-առօրեայ ամեն տեսակ խընդիրների մասին։
III. Ք ր ո ն ի կ ո ն — լուրեր, առօրեայ անցքերի համառօտ տեսություններ, վաճառական յօդուածներ զանազան նիւթերի վերաբերությամբ։
IV. Թ ղ ի ա կ ց ո ւ թ ի ւ ն ն ե ր — Կովկասից, Ռուսիայից և միւս երկիրներից։
V. Ք ա ղ ա ք ա կ ա ն — Քաղաքական կեանքի և երևոյթների վերաբերեալ տեսություններ, յօդուածներ և լուրեր։
VI. Խ ա ռ ն Լ ո ւ ր ե ր ը։
VII. Հ ե ռ ա գ ի ր ն ե ր։
VIII. Ա ռ և տ ր ա կ ա ն տեղեկություններ։
IX. Խ մ բ ա գ ր ա կ ա ն պատասխաններ։
X. Բ ա ն ա ս ի ր ա կ ա ն — Գեղեցիկ յօդուածներ, պատկերներ, զրույցներ, վէպեր, վիպասանություններ, գիտություն, գեղարուեստների, արհեստների և արդիւնագործության ամեն ճիւղերին վերաբերեալ աշխատություններ և քննադատական յօդուածներ։
XI. Յ ա յ տ ա ր ա ր ո ւ թ ի ւ ն ն ե ր — Հայոց և օտար լեզուներով։

ՏԱՐԵԿԱՆ գինն է 10 րուբլի, վեց ամսուան՝ 6 րուբլի, հասով՝ 5 կոպ.

Խմբագիր—Հրատարակիչ՝ ՍՊԱՆԴԱՐ ՍՊԱՆԴԱՐԵԱՆ։

Ծ ա ն ո ւ ց. „Նոր-Դար“-ի խմբագրությունը անցեալը երբև ևորձ ընդունելով իւր կողմից ոչինչ խնայելու չէ առաջիկայում ա մ ե ն օ ր ե ա յ Թերթի բաժանմունքները կարելւոյն չափ աւելի ճոխացնելու և պակասը լրացնելու։ Մնումէ միայն, որ ընթերցող հասարակությունը բաժանորդ գրուելով աջակից գործի յաջողության։

Խմբագրության հասցէն՝ Тифлисъ, Редакція „Норъ-Даръ“ կամ Tiflis (Caucase) Rédaction „Nor-Dar“։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

—

Ա ռ ա ջ ն ո ր դ ո ղ. Ջելթունը այլևս չէ, զելթունցիք կոտորվում են։
Պատգամաւորների ընտրության առթիւ։
Ք ր ո ն ի կ ո ն. Լուրեր։ Նամակ Պետերբուրգից։
Ք ա ղ ա ք ա կ ա ն. Լուրեր։
Հ ե ռ ա գ ի ր ն ե ր։
Յ ա յ տ ա ր ա ր ո ւ թ ի ւ ն ն ե ր։
Բ ա ն ա ս ի ր ա կ ա ն. Մի եւրոպացի Անգլիովկասում։

Ա. Զ. Դ.

«Նոր-Դար»-ի առաջիկայ 1885-ի համար բաժանորդագրությունը բացուած է։ Բաժանորդ են գրվում ՄԻՄԻԱՅՆ խմբագրատանը—պոստատան եւս, Սամբա վրաց եկեղեցուն հանդէպ։ Օտարաքաղաքացիք գիմում են հետևեալ հասցեով. Тифлисъ, редакція «Норъ-Даръ».

Եւրոպայում և Թիւրքիայում «Նոր-Դար»-ի տարեկան բաժանորդագինը՝ 30 ֆրանկ է։ Ուսանողները վճարում են 10 ր.։

Թիֆլիս, 19 դեկտեմբերի 1884

ՋԵԼԹՈՒՆԸ Ա.ՑՐՎՈՒՄ Է, ՋԵԼԹՈՒՆՑԻՔ ԿՈՏՈՐՎՈՒՄ ՍՆ.

—

Հիւսիսային հեռագրական գործակալությունը տարօրինակ եղաւ, որ հեռագրեց մեզ թէ Ջելթունում Մարտը այլևս է։ Հետզհետէ ստացած նամակներից իմացանք, որ զելթունցիների տուն, տեղ... հրոյ ճարակ են դառել։

Կայծակը չէ հրդեհի պատճառը և ոչ էլ նախախնամության կամքն է թարգմանաբար այդ ևս հայ ժամուլին յանձնել ի տպագրություն։ Ամբողջ Գերմանիայում տարածուած Թերթերից մէկին, „Daheim“ շաբաթաթերթն, արդէն արտատպեց այդ գրքից, ուշադրի այն պարբերություններն, որոնց մէջ հայն հրէայից վատթար է նկարագրվում։ Ինչևիցէ, դառնանք գրքի բովանդակությանն։

Սոյն, 140 երեսից բաղկացած գիրքն պարունակում է մի վոքրիկ յառաջաբան և XV մասի բաժանուած Ճանապարհորդական նկարագրություններ և դատողություններ։ Յառաջաբանի մէջ Վ. Պետերսէն յայտնում է, որ իւր հեղինակութիւնն սկզբում տպագրուել է Պետերբուրգի գերմաներէն լրագրի Ֆեյլեթոններում և գրած է նոյն իսկ Ճանապարհորդության ժամանակ։ Նոյն իսկ ինքն՝ հեղինակն նկատում է, որ այդ կարճ ժամանակի դիտողութիւնների կարող են սխալ հետևանքների հասցնել Ճանապարհորդին, սակայն իւր բազմամեայ Ճանապարհորդութիւնն հարուածին Ամերիկայում, Լապլանդում, Պարսկաստանում, Թուրքեստանում և այլն, կարող է ընթերցողին ապահովել, որ ինքն զերծ կը լինի այդ սխալանքից (?)։ Պետերսէն ուղարկուած է եղել Պետերբուրգի կայսերական աշխարհագրական ընկերության կողմից Բաքուի, Նահանգն, կենդանաբանական (faunistisch) հետազոտություններ անելու և ազատ ժամանակն զբաղուել է այդ նամակների շարադրությամբ։ I, II, III և IV նամակների մէջ նկարագրում է, զանազան ծիծաղաշարժ դէպքերով համեմելով, իւր Ճանապարհորդութիւնն Պետերբուրգից դէպի Մոսկուայ, Վլադիկավկազ, Մցխէթ, Թիֆլիս, Փոթի, Բաթում մինչ Արգուին, որտեղ և մնում է։

Այս նամակների մէկին մէջ հետևեալ կերպով է նկարագրում Մցխէթն. „20 վերստ Թիֆլիսից հեռու գտանվում է նկատողության արժանի Մցխէթ կայարանն. այս փոստային կայարանից կէս վերստ հեռաւորության համար գտանվում է երկաթուղու մի ևոր ունէր, որն պատահմամբ արդէն քրիստոնեայ լինելով, եղբօրն ևս դարձի բերեց. հրէան մեռաւ և այդ գեստի կտորով փաթաթուած մի, այսօր ևս գոյություն ունեցող, ծառի տակ թաղուեցաւ։ Այդ օրից Մցխէթն դարձաւ մի հռչակաւոր ուխտատեղի և դեռ այսօր ևս հոկտեմբերի մէկին ուխտ է գնում դէպի Մցխէթ ահագին բազմություն և մինչև անգամ բոկոտն.... Ոչ հեռու Մցխէթից տարածվում է մի ուրիշ գեղ, որտեղից մի անգամ տուրք Նունէն, որին վրացիք պատական են ևրենց սկզբնական ժամանակի քրիստոնէության համար, մի պարանի վերայ, որ մէկ հիվեցին կապում էր միւսի հետ, պարարման ժամանակ անցաւ։ Եթէ դեռ ևս հաստատուած չէ տուրք Նունէնի ով լինելն, և մինչև անգամ շատ կասկածելի է, որ վրացիք, այսինքն Իբէացիք, յառաջ քան տասն և մէկ երրորդ դարն քրիստոնէությունից մի որևէ տեղեկություն ունենային, որովհետև մի այսպիսի իրողություն ամենից առաջ բնազանդացիներին պէտք է յայտնի լինէր, սակայն սրանք ոչինչ չեն յայտնում այդ մասին մեզ—այնուամենայնիւ տուրք Նունէնի այս գործողությունն ցոյց է տալիս նրա արդյունություն։

Թիֆլիսի փոստային կայարանի իրեն հետևող մի հայ աստիճանաւորի գործողությունն նկարագրելով, ծաղրում է նրան մի էպիտետ։ Թիֆլիսի մասին համարեա ոչինչ չէ ասում և անցնելով Փոթի, նկարագրում է այնտեղի

ՔԸ—այդ հրդեհը նենգ մարդիկներ գործ է...

Կիլիկիայի բարձր լեռների վերայ քաջ զելթունցիները տնից, տեղից, գոլքից զրկուած՝ մերկանդամ, սոված և բոկոտն մնացել են ձիւնի մէջ։ Ո՛չ քաղցը, ո՛չ ձիւնը և ոչ էլ ցուրտը կարողանում են բաժանել զելթունցիներին հայրենի հողից, որ նրանց ծնել, սընուցել և պահպանել է սերունդէ սերունդ։ Կարելի է թողնել հայրենի հողը, պապերի գերեզմանները, դարաւոր անցեալի գեղեցիկ, սրտին մօտիկ, հոգւոյն կեանք տուող լիշատակները... ո՛չ, լեռնային օդ շնչող կուրծքը դաշտի օդին չէ կարող դիմանալ, զելթունցին հայրենի երկիրը, կիլիկիայի բարձրաւանդակների օդը չէ թողնիլ, դաշտ չէ իջնիլ...

Պէտք է օգնել հրկիզեալներին, պէտք է օգնել սոված, մերկ, բոկոտն ձիւնի մէջ մնացած քաջ զելթունցիներին...—Այո՛, պէտք, գոչում են միաբերան քրիստոնէությունը, մարդկությունը, եղբայրությունը, լեզուն, արիւնը։—Ո՛չ, պատասխանում է Պօլսի սովելոց յայտնի մասնաժողովը։

—«Ինչ, մեր փարաները պիտի տանք այդ արիւն կզակ զելթունցիներ՞ն, ասում է սովելոց մասնաժողովի անդամ Ունջեան Աբիք էֆէնդին, ռաւազակների համար ինչ սով, ինչ ձիւն, և ինչ բան է բոբիկ ոտով ձիւնի մէջ պտտելը զելթունցիների համար. ո՛չ, դա իմ խղճի դէմ է»։

Զելթունցի՝ բայց Պօլսում հարկադրուած ապրող Գրիգոր վարդապետը դիմում է սովելոց մասնաժողովին։

—«Էֆէնդի՛ք. ամեն մի զելթունցու կեանքը տասը հազար ոսկուց աւելի թանկ կը գնահատեմ. լիսուն հազար զելթունցոց գոյությիւնը մօտալուտ վտանգի մէջ է հիմայ, ձեզ մօտ եղած ազգի փարաներով կարող էք այդ վտանգը խափանել. ինչ կասէք, պիտի օգնէք թէ ոչ։»

—«Ա՛ռ քսան ոսկի և կորի՛ր գնայ».

Սա է ստացած պատասխանը։

Յիսուն հազար զելթունցիների արժէքը—քսան ոսկի էլ չէ Պօլսի էֆէնդիների համար։ Եւ այս այն էֆէնդիներն են, որոնք մեր բոլոր գործերի տէրն են ուզում դառնալ, մինչև անգամ ամենայն հայոց կաթողիկոսի ընտրությիւնն էլ իրենց սեպհական, առտնին գործ են համարում, այսօր պատրիարք են ընտրել տալիս նրան, որին ժողովուրդը չէ ուզում, վաղը կը փորձեն կաթողիկոսացնել նրան, որի վերայ ռուսահայերի մեծամասնությունը չէ էլ մտածել։

Զելթունցիները բոկոտն, զելթունցիներն սոված, զելթունցիներն անտուն, անտեր ձիւնի մէջ ընկած... Մ՛իթէ հայը սիրտ չունի, գութ չունի, մ՛իթէ քրիստոնեայ, մարդասէր մարդիկ ձեռք չեն մեկնիլ օգնելու—թշուառներին, թշուառության մէջ—հերոսներին։

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՄԻ ԵՒՐՈՊԱՑԻ Ա.ՆԴՐԿՈՎԿԱՍՈՒՄ.

—

Դեկտեմբերի սկզբներին մի սաստիկ ցուրտ օր գրասեղանիս առաջ նստած՝ երբ մի բոպէ հայեացքս գրքից վերցնելով՝ ձգել էի սենեակիս լուսամուտների սառուցապատ ապակիների վերայ և դիտում այդ զարմանալի Ճարտարապետությամբ ինքն ըստ ինքեան կազմուած ոառուցային նկարներն, որոնք մի երկու ժամից յետոյ խսպառ պէտք է չքանային, և գիտակցությանս մէջ, հայ ազգին սիրելի Ներսէս պատրիարքի մահուան լուրի առիթով, բուռն կերպիւ վերաստացրուել էր հայն անցեալը, նոյն իսկ այդ բոպէին սենեակիս դուռն բացուելով ներս մտաւ մի երիտասարդ և մի Թղթի ծրար դնելով սեղանիս վերայ՝ N. պարոնից է ասաւ և գնաց։ Հետաքրքրությամբ անյապաղ ծրարն բանալով՝ գտայ մէջն մի գերմաներէն գիրք հետևեալ վերնագրով. „Անդրկովկասից և Տաճկահայաստանից, Ճանապարհորդական նամակներ. Վիլհէլմ Պետերսէն“։ *) Ճշմարիտն ասած՝ այդ րոպէին, երբ միտքս զբաղուած էր անցեալի պատկերներով, այդ վերնագիրն ինձ մեծ հոգեկան ուրախություն պատճառեց, կարծելով որ այս հեղինակությունն մի գիտնականի Ճանապարհորդությանց և մանրաքննին հետազոտության արդիւնք պէտք է լինի, սակայն գիրքն ծայրէ ի ծայր կարդալով համոզուեցի, դժբաղդաբար, որ սխալուած էի։ Գիրքն ոչ գիտնական հետազոտության և ոչ պատմական հարուստ տեղեկությանց արդիւնք էր, այլ մի պաշտօնեայի պարսալ ժամանակի ծնունդ։ Ճանապարհորդական նկարագրությունները—գրած՝ միայն միտք ձեռք բերելու նպատակով։ Ես բաւականանում եմ գրքի համառօտ բովանդակությունն ընթերցողին ներկայացնելով, առանց ամբողջ հայ ազգի դէմ արած անպատուության դէմ բողոքելու, Թողնելով ևրաքանչիւրը ընթերցողին դատելու, Թէ որքան Ճշմարիտ են գրանք։ Իսկ եթէ այստեղի (Գերմանիայի) պարբերական Թերթերից մէկին մէջ պատասխանուի այդ գրքուած քին, որ հաւանական է, ես կաշխատեմ Թարգմանաբար այդ ևս հայ ժամուլին յանձնել ի տպագրություն։ Ամբողջ Գերմանիայում տարածուած Թերթերից մէկին, „Daheim“ շաբաթաթերթն, արդէն արտատպեց այդ գրքից, ուշադրի այն պարբերություններն, որոնց մէջ հայն հրէայից վատթար է նկարագրվում։ Ինչևիցէ, դառնանք գրքի բովանդակությանն։

Սոյն, 140 երեսից բաղկացած գիրքն պարունակում է մի վոքրիկ յառաջաբան և XV մասի բաժանուած Ճանապարհորդական նկարագրություններ և դատողություններ։ Յառաջաբանի մէջ Վ. Պետերսէն յայտնում է, որ իւր հեղինակությունն սկզբում տպագրուել է Պետերբուրգի գերմաներէն լրագրի Ֆեյլեթոններում և գրած է նոյն իսկ Ճանապարհորդության ժամանակ։ Նոյն իսկ ինքն՝ հեղինակն նկատում է, որ այդ կարճ ժամանակի դիտողությունները կարող են սխալ հետևանքների հասցնել Ճանապարհորդին, սակայն իւր բազմամեայ Ճանապարհորդությունն հարուածին Ամերիկայում, Լապլանդում, Պարսկաստանում, Թուրքեստանում և այլն, կարող է ընթերցողին ապահովել, որ ինքն զերծ կը լինի այդ սխալանքից (?)։ Պետերսէն ուղարկուած է եղել Պետերբուրգի կայսերական աշխարհագրական ընկերության կողմից Բաքուի նահանգն, կենդանաբանական (faunistisch) հետազոտություններ անելու և ազատ ժամանակն զբաղուել է այդ նամակների շարադրությամբ։ I, II, III և IV նամակների մէկին մէջ նկարագրում է, զանազան ծիծաղաշարժ դէպքերով համեմելով, իւր Ճանապարհորդությունն Պետերբուրգից դէպի Մոսկուայ, Վլադիկավկազ, Մցխէթ, Թիֆլիս, Փոթի, Բաթում մինչ Արգուին, որտեղ և մնում է։

Այս նամակների մէկին մէջ հետևեալ կերպով է նկարագրում Մցխէթն. „20 վերստ Թիֆլիսից հեռու գտանվում է նկատողության արժանի Մցխէթ կայարանն. այս փոստային կայարանից կէս վերստ հեռաւորության համար գտանվում է երկաթուղու մի ևոր ունէր, որն պատահմամբ արդէն քրիստոնեայ լինելով, եղբօրն ևս դարձի բերեց. հրէան մեռաւ և այդ գեստի կտորով փաթաթուած մի, այսօր ևս գոյություն ունեցող, ծառի տակ թաղուեցաւ։ Այդ օրից Մցխէթն դարձաւ մի հռչակաւոր ուխտատեղի և դեռ այսօր ևս հոկտեմբերի մէկին ուխտ է գնում դէպի Մցխէթ ահագին բազմություն և մինչև անգամ բոկոտն.... Ոչ հեռու Մցխէթից տարածվում է մի ուրիշ գեղ, որտեղից մի անգամ տուրք Նունէն, որին վրացիք պատական են ևրենց սկզբնական ժամանակի քրիստոնէության համար, մի պարանի վերայ, որ մէկ հիվեցին կապում էր միւսի հետ, պարարման ժամանակ անցաւ։ Եթէ դեռ ևս հաստատուած չէ տուրք Նունէնի ով լինելն, և մինչև անգամ շատ կասկածելի է, որ վրացիք, այսինքն Իբէացիք, յառաջ քան տասն և մէկ երրորդ դարն քրիստոնէությունից մի որևէ տեղեկություն ունենային, որովհետև մի այսպիսի իրողություն ամենից առաջ բնազանդացիներին պէտք է յայտնի լինէր, սակայն սրանք ոչինչ չեն յայտնում այդ մասին մեզ—այնուամենայնիւ տուրք Նունէնի այս գործողությունն ցոյց է տալիս նրա արդյունություն։

Թիֆլիսի փոստային կայարանի իրեն հետևող մի հայ աստիճանաւորի գործողությունն նկարագրելով, ծաղրում է նրան մի էպիտետ։ Թիֆլիսի մասին համարեա ոչինչ չէ ասում և անցնելով Փոթի, նկարագրում է այնտեղի

*) „Aus Transkaukasien und Armenien Reisebriefe von Wilhelm Petersen. Leipzig. 1885.“ Տեղային գրավաճառներից մէկին գիտենալով իմ հայ լինելս, գիրքն Լէյպցիգից ստանալուն պէս, ուղարկել էր ինձ, Թէև ես ոչինչ չէի պատուիրել.—այս վոքրիկ օրինակից ընթերցողն Թող երևակայէ Թէ ինչպէս են ցրվում միլիոնաւոր գրքերն Եւրոպայում։

ՊՈՍՏԱՅԻՆ ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.

Ս. Ս.

Ի՞նչպես չեն օգնիլ—Հ՞օգնեն։

—

Մեզ ծեծել սկսեցին Նամշեցոց ժողովրդական ուսուցիչները, որոնց անունները մենք ներկայիս չենք ուզում յիշել, որովհետև նրանք ամենևին արժանի չեն, որ նրանց անունները մեր թերթի մէջ տպուին։ Ծեծել սկսեցին նրանք մեզ, որովհետև մենք նրանց ուղարկած նամակների մէջ գրել էինք, որ նրանք ոչ միայն ուսուցչական իրենց պարտականութիւնը չեն կատարում, այլև ամենայն կերպով խանգարում են ուսումնական գործին։ Ուսուցիչները, որոնց մենք յիշեցրինք, ամենևին չեն ուզում, որ ուսումնական գործը յառաջ գնայ, որովհետև նրանք ամենևին չեն ուզում աշխատել։ Նրանք ուզում են միայն ուսուցչական պաշտօնը ունենալ, որպէսզի ամսական 15 ռուբլի ստանան, իսկ ինչ կերպով ուսուցչական պաշտօնը կատարեն, այդ նրանց համար միևնոյն է։ Ուսուցչական պաշտօնը կատարելու համար նրանք ոչ մի ջանք չեն թափում, ոչ մի զոհողութիւն չեն անում։ Ուսուցչական պաշտօնը նրանց համար մի ծանր լուծ է, որ նրանք ուզում են ինչ կերպով որ լինի, թօթափել իրանց վրայից։ Ուսուցչական պաշտօնը նրանց համար մի ծանր լուծ է, որովհետև նրանք ամենևին չեն ուզում աշխատել

ՀԱՅԿ

Ամսագիր ազատ ազգային գրականության

Հրատարակվում է Ս. Պետերբուրգում

26 նոյեմբերին։

ՊԵՏՔ ԵՍ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈԳԻ ՄԱՍԻՆ։

Ի՞նչ է հայկական հոգին։ Ո՞ր գծերն են նրան բնորոշում։ Ի՞նչ է նրա ազգային կերպարանքը։ Ի՞նչ է նրա ազգային ոգին։ Ի՞նչ է նրա ազգային ինքնությունը։ Ի՞նչ է նրա ազգային գիտակցությունը։ Ի՞նչ է նրա ազգային ինքնագիտակցությունը։ Ի՞նչ է նրա ազգային ինքնաճանաչումը։ Ի՞նչ է նրա ազգային ինքնաիմացությունը։ Ի՞նչ է նրա ազգային ինքնահասկացությունը։ Ի՞նչ է նրա ազգային ինքնաընկալումը։ Ի՞նչ է նրա ազգային ինքնահայեցողությունը։ Ի՞նչ է նրա ազգային ինքնադիտարկումը։ Ի՞նչ է նրա ազգային ինքնավերլուծությունը։ Ի՞նչ է նրա ազգային ինքնասինթեզը։ Ի՞նչ է նրա ազգային ինքնաամփոփումը։ Ի՞նչ է նրա ազգային ինքնաեզրակացությունը։ Ի՞նչ է նրա ազգային ինքնաորոշումը։ Ի՞նչ է նրա ազգային ինքնասահմանումը։ Ի՞նչ է նրա ազգային ինքնաբնորոշումը։ Ի՞նչ է նրա ազգային ինքնաբնութագրումը։ Ի՞նչ է նրա ազգային ինքնաբնութագրությունը։ Ի՞նչ է նրա ազգային ինքնաբնութագրության ինքնությունը։ Ի՞նչ է նրա ազգային ինքնաբնութագրության ինքնության ինքնությունը։ Ի՞նչ է նրա ազգային ինքնաբնութագրության ինքնության ինքնության ինքնությունը։ Ի՞նչ է նրա ազգային ինքնաբնութագրության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնությունը։ Ի՞նչ է նրա ազգային ինքնաբնութագրության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնությունը։ Ի՞նչ է նրա ազգային ինքնաբնութագրության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնությունը։ Ի՞նչ է նրա ազգային ինքնաբնութագրության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնությունը։ Ի՞նչ է նրա ազգային ինքնաբնութագրության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնությունը։ Ի՞նչ է նրա ազգային ինքնաբնութագրության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնությունը։ Ի՞նչ է նրա ազգային ինքնաբնութագրության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնությունը։ Ի՞նչ է նրա ազգային ինքնաբնութագրության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնությունը։ Ի՞նչ է նրա ազգային ինքնաբնութագրության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնությունը։ Ի՞նչ է նրա ազգային ինքնաբնութագրության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնությունը։ Ի՞նչ է նրա ազգային ինքնաբնութագրության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնության ինքնությունը։ Ի՞նչ է նրա ազգային ինքնաբնութագրության ինքն

„France“ լրագրի ասելով՝ կառավարութիւնը մտադիր է հրաժարուել Ֆօրմօզա կղզին ժամանակաւոր գրաւումից, որպէս զի Ֆոնկինում կենդրոնացնի պատերազմական ոյժերը, որոնք գտնվում են գեներալ Բրիէր դէ-Լիլի և Ժուվասթ Կուրբէյի հրամանատարութեանց տակ։

—

„République Francaise“ թերթի հաղորդելով՝ Գօնկօնգի չինացի բնակիչների մէջ լուր է տարածուել, իբր թէ Պեկինի կառավարութիւնը մտադիր է Լանտաօ կղզին Դերմանիային զիջանել, որը գտնվում վերոյիշեալ անգլիական նաւահանգստից դէպ հարաւ։ Եթէ այդ լուրը հաստատուի, այն ժամանակ Գօնկօնգին դժուար կը լինի Արեւելքում եւրոպական ապրանքների գլխաւոր պահեստի նշանակութիւնը պահպանել։ Լանտաօ կղզին փոքր ինչ մեծ է Գօնկօնգից, վերջինիցս բաժանվում է մօտ 10 վերստ լայնութեամբ ջրանցքով և գտնվում է ուղղակի Կանտոնեան գետի գետաբերանի հանդէպ։

—

Դերմանական մինիստրութեան խորհրդում հարց ծագեցաւ գեր. պատգամաւորների ժողովը արձակելու մասին։ Իշխան Բիսմարկը ընդդիմադրեց դրան։ Կանցլերը ընդունում է, որ ընթացքում մի քանի ընդունած վճիռները, երբ, այդ օրինակ միջոցների գործադրման առիթ կարող էին տալ, սակայն պէտք է նմանալ, որ այն վճիռները վերջացած չեն, և հաւանական է, որ երրորդ անգամ կարդալուց յետոյ՝ ընթացքը փոխէ իւր հայեացքները։ Բացի այդ՝ կանցլերը կարծիքով՝ ժողովի ընդունած վճիռները հաճելի չեն և մի կողմով էլ վիրաւուական, սակայն ոչ թէ կառավարութեան՝ այլ ուղղակի կանցլերի համար. այդ պատճառով առաջ քան նորից ընտրութիւնները հրատարակելը երկրում, պէտք է համբերել և դիմադրներին առիթ տալ, որ նրանք մնաս դէպքերումն էլ ցոյց տան երկրին, որ նրանց գործողութիւնները ուղղակի վնասակար են Գերմանիայի ազգային շահերին։

ՀԻՒՍԻՍԱՑԻՆ ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

„ՆՈՐ-ԴԱՐ“-Ի ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

18 Դեկտեմբերի.

Մ ա դ բ ի դ. Երկրաշարժից Ալ-Համբրա քաղաքի մեծ մասը կործանուած է. Գրենադում տաճարի առաջևի կողմի շինուածքը փլել է, վնասուած է նոյնպէս Սեվիլիայի տաճարը։

Տ ա ւ բ ի ս, Աւստրիայում. Քաղաքում և շրջակայներում շաբաթ օրը երկրաշարժ եղաւ. շատ տներ ցնցուեցան։

Պ ե տ ե ր բ ո ւ ր գ. Զինուորականնահանգական դատարանը յանցաւոր գտաւ Կօրիցկուն և դատավճիռ դրաւ՝ զրկել բոլոր աստիճաններից, շքանշաններից, աղնուականութեան արժանաւորութիւններից և բոլոր իրաւունքներից և աքսորել բնակութեան համար Սիբիրի այլ ամենահեռաւոր տեղերը։ Ցերբօն արդարացաւ։

Մ ա դ բ ի դ. Երէկ Մալագօ նահանգում կրկին երկրաշարժ եղաւ, որից շատ տներ վնաս կրեցին։

Փ ա բ ի զ. Ֆրանսիացիները Տօնկինում սկսան յարձակումներ անել և չինացիներին նշանաւոր վնաս պատճառեցին։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՕՐՍԱՆ.

18 Դեկտեմբերի.

—

Լօնդօն—25$^{1}/_{32}$, 25$^{5}/_{32}$ Համբուրգ—213, 213$^{1}/_{2}$։ Փարիզ—263$^{5}/_{32}$, 263$^{1}/_{2}$։ Պօլուիմպերիալը—7 ր. 88 կ., Արծաթը 1ր. 32 կ.։ Պետական բանկի 5% տոմսեր. 1-ին շրջանի—97 ր. 87 կ., 2-րդ—97$^{1}/_{4}$ ր., 3-րդ—97ր. 12 կ., 4-րդ—97ր. 124., 5-րդ—96$^{3}/_{4}$ ր.։ Ս-ըևել. փոխառութ. 100 և 1000 ր. 5% տոմսեր. 1-ին շրջանի—96$^{1}/_{4}$ ր., 2-րդ—96$^{1}/_{4}$ ր., 3-րդ—96$^{3}/_{4}$ ր.։ Վիճակահանութ. տանող 5% տոմսեր. 1-ին շրջանի 221$^{1}/_{2}$ ր., 2-րդ—208$^{1}/_{4}$ ր.։ Նոր փոխառութիւնը—143 ր.։ Պետերբուրգի բօրսային տրամադրութիւնը մեղմ է։

Խմբագիր—Հրատարակիչ՝
ՍՊԱՆԴԱՐ ՍՊԱՆԴԱՐԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԽՈՐՀՈՒՐԴ ՀԱՅՈՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿՈՎԿԱՍՈՒՄ

Կովկասի Հայոց Բարեգործական Ընկերութեան Խորհուրդը պատիւ ունի յայտնել Ընկերութեան յարգելի Անդամներին, որ, աւարտած գոլով Ընկերութեան գործունէութեան Երրորդ Տարեշրջանը, նշանակուած է Ընդհանուր Ժողով ամսոյս 23-ին, կիւրակէ, առաւօտեան 12 ժամին, նախկ. Արծթ. Թատրոնական դահլիճում, կատարելու համար ներկայ Երրորդ Տարեշրջանի ընտրութիւնը (Կանոնագրութիւն §§ 25, 42). յատկապէս՝ ընտրել Ընկերութեան Ընդհանուր Ժողովի Նախագահ և Փոխ-նուագար, Խորհրդի հինգ անդամ և հինգ փոխանդամ։

Նիստը կը բացուի 12 ժամին։

(2) 3—1

Ելիսաւէտպօլում առևտուրը դադարեցնելու նպատակով, նշանակուած է Զինդերիսկան կարեմեքենաների վերջնական վաճառումը նշանաւոր զիջումով։ Վաճառումը տեղի կունենայ ամսոյս 20-ից մինչև 25-ը։ Գ. Նէյդլինգեր։

4—3

Հասայ Թիֆլիս և կը տամ մի քանի ներկայացումներ։ Առաջի ներկայացումը կը լինի „Սանդուխտ Կոյսը“ և Կըռէթ-Կըռէթ“ վօդեվիլը—հայերէն, ռուսերէն և Թուրքերէն լեզուներով“. վօդեվիլի մէջ կը մասնակցեն ռուս դերասաններից պ. պ. Նևսկի և Լենսկի։

Երկրորդ ներկայացումը Շեյլերի „Ա ե ա զ ա կ ն ե ր ը“ ամբողջապէս։ Երրորդը և վերջին ներկայացումս կը լինի „Մ ա ն կ ա կ ա ն Բ ժ ի շ կ“։

Հասցէ՝ Արծրունու Թատրոն։

Ս. Սաֆրազեան.

4—4

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ԿԱՏԱԼՕԳ,

Որը լիակատարն է Ռուսիայում, 1885 թուականի համար, ամենալընտիր, նորագոյն ու հազուագիւտ տեսակների սերմեր՝ բանջարանոցների և ծաղկոցների համար, որոնք ստացուած են 11 ֆիրմաներից՝ Ռ ո ւ դ ա-Պ ե շ տ ի ց, Է է յ պ ե ր ի ց, Մ ե տ ց ի ց, Փ ա բ ի զ ի ց և Է ր ֆ ո ւ ր տ ի ց,--Վ օ լ գ ե զ ր ե ա յ ս ե ր մ ե ր ի պ ա հ ե ս տ ը, Ս ա ր ա տ ո վ ո ւ մ, առաջարկում է պ. պ. այգեգործութիւն սիրողներին, պ ա հ ե ս տ ը, իւր բազմաթիւ գնողների բարեհաճ ուշադրութիւնը վայելելով՝ ոչ միայն Ռուսիայում՝ այլ և Բուլղարական իշխանութիւնում, և բացառապէս առանձին և հազուագիւտ սերմերի մեծ պահանջ տեսնելով՝ հնարաւոր գտաւ իւր սերմերի հարուստ ժողովածուն, որը միակն Ռուսիայում, աւելացնել 1,400 տեսակներով ևս, և ընդ նմին անցեալ սեզոնում անսպասելի սպառումն ունենալով՝ կալող է առաջարկել բաւականին պակասեցրած գներով։ Միւս ֆիրմաների հետ համեմատած՝ գների տարբերութիւնը մի քանի տեսակների մէջ, հասնում է մինչև 500%, այսինքն 5 անգամ աժան, և չը նայելով այդ աժանութեանը՝ Վ օ լ գ ե զ ր ե ա յ պ ա հ ե ս տ ը առաջարկում է արտասահմանեան սերմեր ամենալաւ յատկութեան և վերջին ժողովածը, և ոչ թէ Ռոստովի հրապարակի տեսակները, որոնք ծախվում են արտասահմանի անունով և որոնք առաջարկած տեսակներից, եղածներից անպայման ամենալաւերը, համեմատաբար ստոր են։ Կատալօգը ստանալու համար պէտք է ուղարկել երեք եօթը կոպէկանոց մարկաներ։

Հասցէն. САРАТОВЪ, ПРИВОЛЖСКОЕ ДЕПО СѢМЯНЪ.

(Ц. 21359) 1—1

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՇՈՓԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն· „ՊԱԿԷ“ ԵՒ ԸՆԿ·

Շաբաթ՝ դեկտեմբերի 15-ին Բաթում ժամանեցին «Մինգրելիա» (Mingrélie) նաւապետ Նել (Nel) և «Մեզ» (Meuse) նաւապետ Տիբալ (Thybal) շոգենաւները։—Երեքշաբթի՝ դեկտեմբերի 25-ին «Մեզ» (Meuse) շոգենաւը Բաթումից ճանապարհ կ'ընկնի Տրապիզոն, Սամսոն, Կ. Պօլիս և Մարսէյլ։

Տեղեկութիւնները ստանալու համար դիմել Ընկերութեան Գործակալներին. Բաթումում—Պ. Գ ա բ ա ն է օ ե ի ն, Թիֆլիսում—Պ. Ր է ն օ, նախկին Արծրունու գալլերէյում, № 103։

5—3

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԹԱՏՐՈՆ.

Հինգշաբթի 20-ին դեկտեմբերի, Տ. Սաթինիկ-Զմշկեանը, մասնակցութեամբ Տ. Ադմայի, պ. Սաֆրազեանի և տեղական դերասանների

կը տայ ներկայացումն

ԷԼԻ ՄԷԿ ՋՈՀ

կամ. 5 արարուածով, հեղ. Գ. Սունդուկեանցի, նորից խմբագրուած Հեղինակից

Գործող անձինք

Տ. Տ. Սաթինիկ—Զմշկեան, Ադմա, Շամլըամ և օր. Վարդուհի, պ. պ. Զմշկեան, Աւալեան, Սաֆրազեան՝ Մինրազեան և Պարոն-Սարգսեան.

սկիզբն է 7$^{1}/_{2}$ ժամին

Տեղերի գինը սովորական է

Տոմսակները վաղօրօք կարելի է ստանալ պ.պ. Ծատուրեանցի, Շահվերդեանցի և Գրիգորեանցի մօտ, իսկ ներկայացման օրը Թատրոնի կասայում.

4—4.

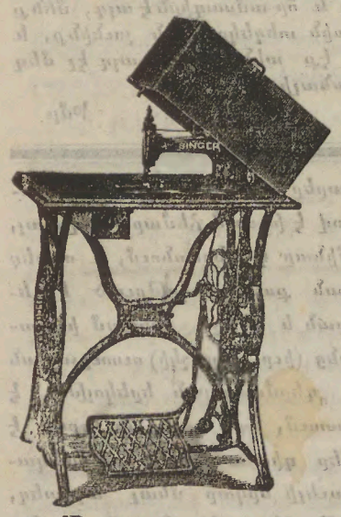

ՄԱՆՈՒՖԱԿՏՈՒՐԱՅԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Զ Ի Ն Գ Ե Ր Ի

ՆԻՒ-ՅՕՐԿՈՒՄ

ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ ՄԻԱԿ ՊԱՇԵՍՏԸ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ԳՏՆՎՈՒՄ Է ԳՕԼՕՎԻՆՍԿԻ ՊՐՕՍՊԵԿՏՈՒՄ, ՄՐՐՈՄԱՆՈՎԻ ՏԱՆԸ

ԿԱՐԵՄԵՔԵՆԱՆԵՐԻ ԱՄԵՆԱԸՆԴԱՐՁԱԿ ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ ԱՇԽԱՐՀԻՍ ՎԵՐԱՅ

Որը արժանացել է Ամստերդամի համաշխարհական հանդիսին 1883-ին

Միակ ամենաբարձր պարգևը պատուաւոր դիպլոմ

Մօտ օրերում ստացայ մեծ քանակութեամբ և ամէնի կատարելագործուած զանազան տեսակ արհեստաւորների և ընտանեկան կարեմեքենաներ իրենց օգնական նոր գործիքներով և նոր ոճերով, որոնք առանց ազմուկի թեթևութեամբ բանում են, այնպէս որ ամենաթոյլ մարդիկ և ծերունիներն անգամ, առանց ոյժ գործ դնելու կարող են գործածել։ Այս մեքենաներից 1883 թ. ԾԱԽՈՒԵՑԱՒ մօտ 700,000 հատ, այնպէս որ անցեալ տարում ամէնի շատ ծախուեցաւ քան թէ 1882 թուականում։ Սա ամենալաւ ապացոյցն է թէ ինչ լաւ յատկութիւն ունին ԶԻՆԳԵՐԻ ԻՍԿԱԿԱՆ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐԸ։

Նախազգուշութիւն. Զինգերի իսկական կարեմեքենաները մեծ համբաւ ունին, որովհետև իրենց գեղեցիկ յատկութիւններով և ամրութեամբը գմայլեցնում են ամենքին և հէնց այդ է պատճառը, որ ուրիշ գործարանատէրեր կեղծում են և Զինգերի իսկական մեքենայի անունով ծախում։ Այդ պատճառով անհրաժեշտ է դարձնել ձեր ուշադրութիւնը նրա վերայ, որ Զինգերի իսկական կարեմեքենաներից իւրաքանչիւրը կրելով անգլիական լեզուով «Մանուֆակտուրական Ընկերութեան Զինգերի» ֆիրման մեքենայի կօթի և մամուլի վերայ դրոշմուած են վերը դրած գործարանական մարկաները։ Զինգերի իսկական և օգտաւէտ կարեմեքենաները որ իւրաքանչիւր մարդ կարողանայ հեշտութեամբ ձեռք բերել, գնողները կարող են եթէ կամենում են դրամը հեազհեազ վճարել, այն է՝ շաբաթը 1 ր. 50 կ. կամ ժամանակիից առաջ դրամը վճարելու համար, առանց անսակի գինը բարձրացնելու։ Հին մեքենան մաղազինում կարելի է փոխել։ Մեքենաները ունին նոյնպէս իրենց պատկանելի գործիքները, ինչպէս են. ասեղներ, թել, մետաքս, մեքենայի իւղ և այլն և այլն։

ԹԻՖԼԻՍ, Գ. ՆԷՅԴԼԻՆԳԵՐ, ԳՕԼՕՎԻՆՍԿԻ ՊՐՕՍՊԵԿՏ, ՏՈՒՆ ՄԻՐԻՄԱՆՈՎԻ

Բաժանմունքներ. ՔՈՒԹԱՅԻՍՈՒՄ, Ալէքսանդրեան փողոցի վերայ, տուն Զերկիովի, բուվարի հանդէպ։ ԲԱԳՈՒԻ մէջ, Միքայէլեան փողոց, տուն Միրզա-Սաադովի։ ԲԱԹՈՒՄ, Պօլիցեյսկայա փողոց, տուն Թերզի-օղլի։ Այս մեքենաների մշտական պահեստներ գտնվում են նաև Ղարս, Ելիսաւէտպօլ, Ալէքսանդրապօլ, Շուշի, Պետրովսկ և Սախատ քաղաքներում։

50—48

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 19-го Декабря 1884 г. Տպարան Ա. Ս. Միխելսոնի տ. № 12. Типографія А. А. Михельсона Гол. пр., д., № 13.